

JAN BOOT, PRODUCENT VAN UITZONDERLIJKE MODELLEN

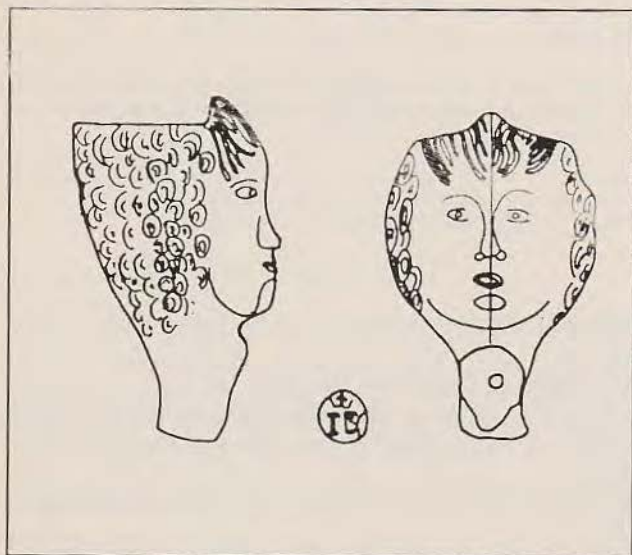
door Jan en Annemieke van Oostveen

In Gouda is vanaf de late 17e eeuw tot rond het midden het midden van de 19e eeuw het merk de *gekroonde IB* gezet. Voor zover op dit moment bekend, was Jan Boot sinds 1696 de eerste pijpenmaker die dit merk in Gouda zette. Jan Boot zal het merk de *gekroonde IB* tot in de jaren dertig van de 18e eeuw hebben gezet. Daarna verruilt hij dit merk voor de *gekroonde VR*.

In de loop van de jaren zijn meerdere producten met bijzondere kopvormen uit het atelier van Jan Boot gepubliceerd.

Bekende producten zijn een turkenkop met rondom de ketelopening de tekst 'KRIJN DIRKSE VORMMAKER' (1), koppen in de vorm van Bacchus op het vat (2), koppen in de vorm van het haantje (3) en een pijp met hierop de afbeelding van een koning en koningin (4) welke mogelijk William en Mary voorstellen. Een andere kleipijp met mogelijk de afbeelding van Mary Stuart staat onder *afb. 1* beschreven en afgebeeld. Het hielmerk van deze pijp is moeilijk leesbaar. Getwijfeld wordt tussen het merk de *gekroonde IB* en de *gekroonde IP*. Op basis van het feit dat Jan Boot vele geheel versierde kleipijpen heeft geproduceerd, wordt aangenomen dat ook op deze pijp het hielmerk de *gekroonde IB* staat.

Opmerkelijk is de overeenkomst tussen de kleipijp uit *afbeelding 1* en de merkloze pijp van *afb. 2*. Ondanks het grote uiterlijk verschil mag niet uitgesloten worden dat beide pijpen in dezelfde vorm zijn gemaakt.

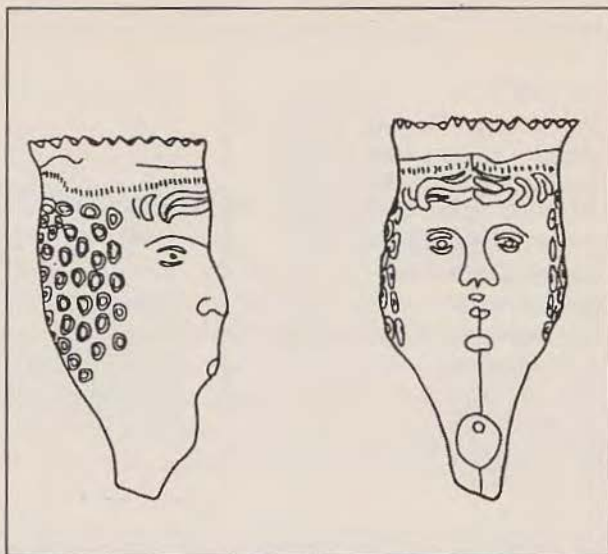

Afb. 1 (5)

- 1a. 15302;
- 1b. Uithoorn, Meerwijk, weilandvondst;
- 2a. trechter; 2b. koningspijp (Mary Stuart?);
- 2c.-/:- 2d. *IB* gekroond;
- 2e. ongeglaasd;
- 2f. met een mesje afgewerkte ketelopening;
- 2g. geen radering rondom ketelopening;
- 2h.; 3a.; 3b.; 3c.;
- 4. 1696-1720;
- 5. Gouda;
- 6. Jan Boot;
- 7.

Afb. 2

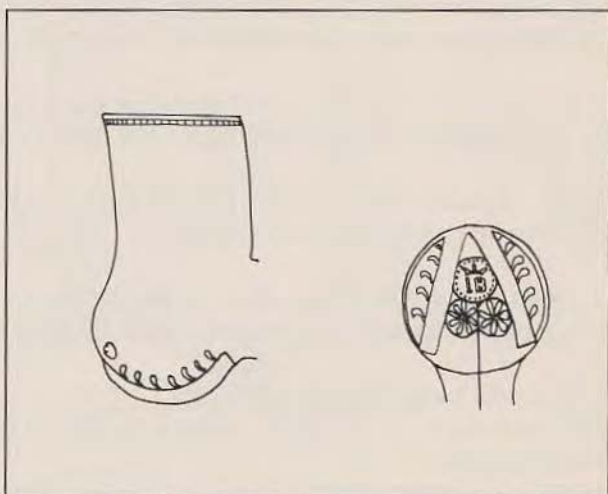
- 1a. 1724;
1b. Amsterdam, Hugo de Grootkade, ophogingspakket;
2a. trechter; 2b. koningspijp (Mary Stuart?);
2c.-/-; 2d.;
2e. ongeglasd;
2f. met de hand opgezette kroon;
2g. gehele radering rondom ketelopening;
2h.; 3a.; 3b.; 3c.;
4. 1696-1740;
5. Gouda;
6. Jan Boot?; 7.

Een andere voor de eerste helft van de 18e eeuw bijzondere vorm uit het atelier van Jan Boot staat hieronder afgebeeld (afb. 3). Het is een rondbodem pijp die op basis van de uitstekende afwerking en kleibeheersing ten tijde van verkoop tot de beste producten heeft behoord. Aan de onderzijde is deze pijp voorzien van een drietal stempels. De eerste stempel is het merk van Jan Boot, de gekroonde IB. De twee andere stempels betreffen een identieke geometrische versiering. Daarnaast is aan de onderzijde op een tweetal plaatsen de klei verwijderd waardoor een kerfsneeversiering ontstaat. Aan de buitenzijde van deze kerfsneeversiering zijn blaadjes aangebracht.

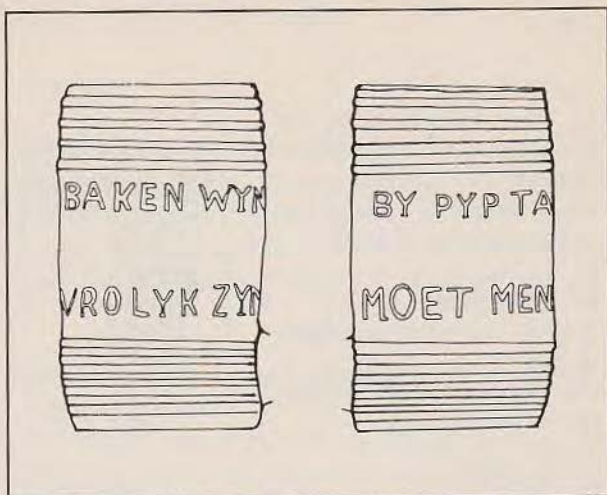
Afb. 3

- 1a. 18314; 1b. ;
2a. rondbodem; 2b. aan de onderzijde voorzien van twee stempels en een symmetrische kerfsneeversiering; 2c.-/-; 2d. IB gekr.
2e. geglasd;
2f. gebotterd;
2g. gehele radering rondom ketelopening;
2h.; 3a.; 3b.; 3c.;
4. 1696-1740;
5. Gouda;
6. Jan Boot; 7.

Afb. 4

- 1a. 18627; 1b. ;
2a. tonpijp; 2b. pijp in de vorm van een wijnton met hierop de tekst 'BY PYPTA-BAK EN WYN MOET MEN VROLYK ZYN; 2c.-/-; 2d. -; 2e. ongeglaasd; 2f. gebotferd; 2g. geen radering rondom ketelopening; 2h.; 3a.; 3b.; 3c.;
4. 1696-1730;
5. Gouda?;
6. Jan Boot? ; 7.

Als laatste nog een kleipijp waarvan vanwege het ontbreken van een merk de maker onbekend is. Gezien de overeenkomst met Bacchus op het vat pijpen uit het assortiment van Jan Boot zou deze pijp ook goed in zijn assortiment hebben gepast.

Uit deze inventaris blijkt dat Jan Boot zich had specialiseerd in kleipijpen met een geheel versierde kop. Specialisaties lijken een algemeen beeld te zijn bij de Goudse pijpenmakers. Een ander voorbeeld hiervan is Jan Scholten die zich op de productie van porseleinen pijpen had gespecialiseerd.

Noten

- 1 Zie hiervoor: Faas, C., 1986. Krijn Dirkse, vormmaker.
In: Pijpelogische Kring Nederland, 9e jaargang, nummer 35, p. 50-51.
- 2 Zie hiervoor: Faas, K., 1997. Bacchus op 't vat.
In: Pijpelogische Kring Nederland, 19e jaargang, nummer 75, p. 860-865.
- 3 Zie hiervoor: Duco, D.H., 1987. De Nederlandse kleipijp; handboek voor dateren en determineren. Leiden, p. 126.
- 4 Zie hiervoor: Krommenhoek, W. en A. Vrij, z.j. (1986).
Kleipijpen, drie eeuwen Nederlandse kleipijpen in foto's. Amstelveen, p. 99.
- 5 Voor de beschrijvingssystematiek zie: Oostveen, J. van en A. van Oostveen, 2000. Oproep tot een nationale inventarisatie.
In: Pijpelogische Kring Nederland, 22e jaargang, nummer 88, p. 1192-1195.